

Європу відрізняє рідкісне розмаїття значень. Причому це розмаїття подвійного киталту: з одного боку, Європа на диво розмаїта сама в собі — формати соціального життя і самоврядування, культурні традиції та антропологічні типи, властиві їй, настільки різняться між собою, що важко підвести їх під якийсь спільний знаменник. З іншого боку, що означає сама Європа? Це, звісно, континент, географічний простір. Але це і культурно-історична величина, і особлива цивілізація, і тип суспільної динаміки, і впродовж тривалого періоду володар світу, і весь той комплекс видатних відкриттів, які визначають обличчя сучасного людства. Залежно від того і того значення змінюються кордони Європи: вона може охоплювати й інші материки (Америку, Австралію) і водночас величезні території, що належать до Європи географічно, виключати зі своїх меж.

І ще — на сьогодні — Європа є відкритим питанням. Питанням для світу і себе самої. Адже протягом багатьох століть історія людства відбувалася під вирішальним впливом і цивілізаційним домінуванням Європи. Власне, сама всесвітня історія не лише винайдена, а й створена європейцями. Однак нечуваний історичний успіх Європи, інспірована і витворена нею всепланетна техногенна цивілізація національних держав, ринкової економіки, науки та демократії, — все це стало її найжорсткішим випробуванням, знаменням гострої кризи. Європа споконвіку утверджувала себе через винайдення універсальних, загальнолюдських, відкритих для різних культурних традицій форм життєдіяльності та самовизначення людини. Чи спроможеться вона зберегти цю різночудну відкритість та креативність й надалі? Чи, може, час історичного лідерства Європи минув, і вона поступово деградуватиме до ролі не більш як самобутнього культурного регіону світу, з яким пов'язане славне минуле і цілком тривіальне сьогодення? Ще на початку ХХ століття багатьом мислителям йшлося про сутінки Європи, про її «загнивання» та занепад казали й за інших часів (достатньо згадати пихатий дискурс щодо цього у Росії Миколи I, в 30–40-ві роки ХІХ століття). І досі Європі вдавалося долати небезпечні кризи та загрози її історичній перспективі. Як станеться цього разу, за умов виклику, інспірованого та оприявленого глобальним світом?

Саме увага до сенсу та історичної перспективи Європи становила смислове тло виступів, міркувань та дискусій у франко-українському діалозі, який відбувся влітку цього року. Колись Габермас у суперечці про долю сучасності висунув тезу: «Модерн — незавершений проект». Парафраз цього вислову, набувши форму питання, може змістовно позначити теоретичне тло діалогу українських і французьких філософів. Звісно, читачеві пропонується не закінчена відповідь, а радше спонука для власних міркувань. Вага їх тим більша, що вони водночас є рефлексією над долею і майбутнім нашої країни.

Що ж стосується остаточної відповіді на поставлене питання, прерогатива його належить не інтелектуалам, а — як завжди — ході історії.

Свою історію має і наш журнал, якому цьогогоріч виповнюється 90 років. Це створило привід для тематичного блоку останнього, 6-го числа «Філософської думки» за 2017 рік. Його темою буде «Філософська періодика».